

TKP'DEKİ DEVLET GÖREVLİLERİ

25 Ağustos 2022

Yıldırım Koç

TKP tarafından yayımlanan **Bolşevik Gazetesi**'nin 10 Ağustos 1932 tarihli nüshasında yer alan "Kızıl Tütüncüler Birliği Bildirisi" şu sözlerle sona eriyordu: Kahrolsun Halk Fırkası ve Onun Hükümeti! Yaşasın Rehberimiz Türkiye Komünist Fırkası! **Yaşasın Bütün Emekçilerin Vatanı Sovyetler İttihadı!** (Birliği,YK) (Egemen Yılığür, **Tütüncüler Tarihi**, Sosyal Tarih Yayınları, İstanbul, 2020, s.192)

TKP'nin halk kitlelerinden kopukluğunun herhalde en önemli nedeni, "vatan" olarak Türkiye'yi değil de, en azından bazı açıklamalarında (Kızıl Tütüncüler Birliği bildirisinde ifade edildiği gibi) Sovyetler Birliği'ni kabul etmesidir. Bu anlayış Atatürk döneminde TKP'nin çeşitli açıklamalarına yansımıştır. Atatürk'ün nihai olarak sınıfsız ve sömürsüz bir dünya amacına giden yol, Türkiye Cumhuriyeti'nin "vatan" olarak kabul edilmesini temel alırken, TKP'nin yolu, dünyanın tek sosyalist ülkesi olan Sovyetler Birliği'nin "vatan" olarak kabul edilmesiydi. TKP'nin Atatürk dönemindeki büyük başarısızlığının temelinde bu önemli fark yatmaktadır.

Ancak buna rağmen Atatürk'ün TKP'li komünistlere karşı tavrı, laik cumhuriyete karşı çıkanlara ilişkin tavrından temelden farklıdır. Atatürk döneminde komünistlere verilen cezalar azdı; laik cumhuriyete karşı çıkan birçok kişi ise idam edilmişti.

Bu önemli fark nedeniyle, Mustafa Kemal Paşa, 1919 yılından itibaren Sovyet Rusya'nın ve Türkiye'deki komünistlerin faaliyetlerini çok yakından izledi ve tavrını bu başarılı istihbarat çalışması üzerine inşa etti. Mustafa Suphi'nin en yakınındaki birkaç kişinin Mustafa Kemal Paşa'nın görevlisi olduğu bilinmektedir. Atatürk döneminde TKP'nin faaliyetlerinde kritik görevler almış bazı kişiler de Türk istihbaratının görevlileriydi. Bilinenlerin dışında açığa çıkmamış veya çıkarılmamış başka görevlilerin de olduğu kesindir. Türkiye Cumhuriyeti'nin bu çalışmaları, Atatürk sonrasındaki dönemlerde de devam etti.

Mustafa Kemal Paşa'nın TKP içindeki görevlilerinden biri, Mustafa Suphi'nin son derece güvendiği ve kendi adına Mustafa Kemal Paşa ile görüşmeye gönderdiği Süleyman Sami'dir.

Mustafa Kemal Paşa'nın komünistlerin davranışlarını nasıl yakından izlediğinin bir örneği daha 1920 yılında görülebilir.

1920 yılında Azerbaycan'da Mustafa Suphi'nin önderliğinde oluşturulan komünist örgütlenmenin temsilcisi olarak Ankara'ya gelen ve Mustafa Kemal Paşa'yla görüşen Süleyman Sami ilginç bir kişidir. (Bu görüşme için bkz. **Atatürk'ün Bütün Eserleri**, c.9, Kaynak Yayınları, İstanbul, 2002, s.272-273; **TKP MK 1920-1921 Dönüş Belgeleri-1**, çev. Yücel Demirel, TÜSTAV Yayınları, İstanbul, 2004, s.97-98 ve 112-113)

Süleyman Sami'nin devlet görevlisi olması daha sonra TKP içinde de tartışılmıştı. TKP yöneticilerinden Süleyman Nuri ve Affan Hikmet bu konuda kuşkularını belirtmişlerdi. (Tunçay, Mete, **Türkiye'de Sol Akımlar (1925-1936)** c.2, İletişim Yayınları, İstanbul, 2009;584,342)

TKP yetkilisi Salih Hacıoğlu'nun Komintern'e iletildiği 2 Ekim 1922 tarihli raporda ise şu ifade yer almaktadır: "Bakû'da Mustafa Suphi arkadaşın riyaseti altındaki Komünist Partisi'nin Anadolu'ya murahhas olarak gönderdiği Süleyman Sami (ki bilahare Mustafa Kemal'in bir casusu olduğu anlaşılıyor)..." (Akbulut, Erden-Mete Tunçay, **Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası, 1920-1923**, Sosyal Tarih Yayınları, İstanbul, 2007;124-125)

Mehmet Perinçek'in bu konuda verdiği bilgiler de aynı doğrultudadır: "Süleyman Sami'nin Türkiye Komünist Teşkilatı içine sızmış bir İttihatçı olduğu, Ankara hükümetiyle gizli ilişkiye girdiği, Ankara ve Eskişehir'de komünist gruplarla görüştüğünden sonra yetkililere büyük olasılıkla geniş bilgi verdiği ve Mustafa Suphi ve arkadaşlarının Trabzon'dan sınır dışı edilmelerine kadar hükümetin talimatları doğrultusunda çalıştığı yönünde ciddi kanıtlar bulunmaktadır." (Perinçek, Mehmet, **Atatürk'ün Sovyetler'le Görüşmeleri, Sovyet Arşiv Belgeleriyle**, Kaynak Yay., İstanbul, 2005;56-57)

Süleyman Sami, Anadolu'da Mustafa Kemal Paşa'nın verdiği mücadelenin başarısızlığına oynayan Enver Paşa'nın Sovyet karşıtı Basmacılar'a katılıp Kızıl Ordu ile savaşırken ölmesinde de önemli bir rol oynadı.

Rasih Nuri İleri'nin değerlendirmesi şöyledir: "Resmi belgelere göre Mustafa Suphi'yi ihbar edenler bunlardır. Kuşçubaşızade Süleyman Sami Türkistanda Maarif komiserliği yapmış. Suphi'nin teşkilatında siyasi ve askeri komiserlik yapmıştı. Mustafa Suphinin Mustafa Kemal Paşaya yazdığı mektubu o getirmişti. Sonradan Enver Paşa'yı Türkistana götürüp Sovyetlere karşı savaşa sokacak olan yine odur." (İleri, Rasih Nuri, **Türkiye Komünist Partisi Gerçeği ve Bilimsellik, Quo Vadis İbrahim Topçuoğlu**, Anadolu Yay., İstanbul, 1976;29)

Mehmet Perinçek de benzer görüştedir: "Enver Paşa, Süleyman Sami olarak da bilinen ve Mustafa Suphi'lerin ölümüne neden olan Hacı Sami'nin teşvikiyle Bolşeviklere karşı mücadele eden Basmacıların başına geçer. 4 Ağustos 1921 günü, bir çarpışma sırasında Kızıl Ordu askerleri tarafından öldürülür." (Perinçek,M.,2005;145)

Türk istihbaratının Atatürk döneminde TKP içindeki önemli görevlilerinden biri, Altındış Faik'ti.

1930'lu yıllarda Moskova'ya giden Türk komünistlerinin üniversiteye yerleştirilmesini düzenleyen ve ardından TKP ile Komintern arasında bağlantıyı sağlayan Altındış Faik, gerçekte bir Türk istihbarat görevlisiydi. "Altındış Faik" konusunda Mete Tunçay şu bilgileri vermektedir:

"Altındış Faik'e gelince, Arnavut'tur. Birinci Dünya Savaşı'na er ya da küçük zabıt olarak katılmış, Kafkas cephesinde çarpışmış, Çarlık kuvvetlerine esir düşmüştür. Esareti sırasında Bolşevik hareketine katılmıştır. Stalin'in partisinin tam ve mutlak teveccüh ve itimadını kazanmış, TKP ile Komintern arasında irtibat sağlamakla görevlendirilmiş ve gizli olarak Türkiye'ye sokulmuştur. Türkiye'ye gelir gelmez Emniyet'le ilişki kurmuştur. Bu suretle Komintern'in TKP'ye verdiği direktiflerle partinin Komintern'e ulaştırdığı bilgiler Türk Emniyetinin eline geçiyordu. (...) Altındış Faik'in durumu ortaya çıktıktan sonra, Emniyet onu 2. Şb.'ye (Hırsızlık Masası) aktarmıştır. Galata Kuledibi'nde hırsız takibi sırasında kurşun yağmuruna tutulmuştur. Bu müsademedede ölmemiş, iş yapamaz hale gelmiş, kimsesi olmadığı için de Darülaceze'ye konmuştur. Kuvvetli ihtimal Darülaceze'de ölmüş olmasıdır." (Tunçay,2009;41)

TKP 1927 tevkifatında, Altındış Faik de yargılandı ve beraat etti. (Atasoy,2008;8) Laz İsmail'in S. Üstüngel adıyla yayımlanan **Savaş Yolu** kitabında "Köpek Leşi" başlığı altında, Yüksekaldırım'dan Kuledibi'ne giden yolda "tam kalbinin üzerine bir Bursa kaması saplanmış" vaziyette "ağızdaki altın dişleri" gözüken bir ölünün yattığı anlatılmaktadır. Açıkça yazılmayan iddia, bu kişinin Altındış Faik olduğu ve TKP militanları tarafından öldürüldüğüdür. (Üstüngel, S., **Savaş Yolu**, 3. Baskı, TKP Yayınları, 1974;66)

TKP Merkez Komitesi tarafından yayımlanan Orak Çekiç'in 20.12.1935 tarihli sayısında, Altındış Faik hakkında şu bilgi vardır: "İbrahim (Altındış Faik). Uzun boylu esmer kuru kalın kaşlı; 928'den beri İstanbul polisinde çalışır." (Tunçay,2009;522, 579)

Abidin Nesimi de **Yılların İçinden**, kitabında Altındış Faik hakkında şunları yazmaktadır:

*"III. Enternasyonal sosyalizmini amaç edinen bu kuruluşa III. Enternasyonal sosyalizmini araç edinenler de, bu hareketi sabote etmek eğiliminde olanlar da girmişlerdir. Bunların bir kısmı III. Enternasyonal sosyalizmini amaç edinenlerin çalışmalarını öğrenip Türkiye devletine ya da Enternasyonal kapital cephesi temsilcilerine ulaştırmak, Mehmet Emin, Altındış Faik gibi, diğer bir kısmı da III. Enternasyonal sosyalizminin gelişmesini sabote etmek amacıyla girenlerdir." (Nesimi, Abidin, **Yılların İçinden**, Gözlem Yay., İstanbul, 1977;161)*

"Bütün bunları, partinin Komintern ile ilişki kuran bürosuyla birlikte ve o büroda çalışan iktidar hükümetinin istihbaratçıları da durumu biliyorlar ve günü gününe hükümete iletiyorlardı. (Bu büroda çalışanlardan biri de yukarıda anılan Altındış Faik'tir.)" (Nesimi,1977;163)

"Şefik Hüsnü'den bağımsız olarak durumu incelemek ve direktif vermek üzere Komintern'in bir temsilcisi de İstanbul'a geldi. Türkiye Komünist Partisi'nin Komintern ile ilişkisini kuran Altındış Faik durumu polise bildirdi. Polise gerekli tertibat alınarak Komintern'in temsilcisi tutuklandı. Bu suretle partinin Komintern ile olan ilişkileri de su yüzüne çıkarıldı."(Nesimi;1977;164)